

סוגיות במס' ברכות שיעור #17 – תפילת הדרך

- I. The Source.
  - A. Connection to Parsha. תענית דף י.
  - B. Primary Sugya. ברכות דף כט: - discusses obligation, nusach, when to say it and whether you can say it on the move.
  - C. Rav Schachter – relates to תפילה בעת צרה.
- II. On the move. תוספות ברכות שם - machlokes whether you have to stop to say it.
  - A. Psak Halacha. שולחן ערוך או"ח סימן קי סעיף ד'.
    1. משניב שם סייק כב-כג - if it is a bother you can say it sitting but should stop the animal you are riding (same for car)
    2. ערוך השולחן סימן קי סעיף יא - you can stand on the train and should personalize for each mode of travel.
    3. באר משה קונטרס עלקטריק סימן קיד אות ב' - sitting
    4. שו"ת תשובות והנהגות ג:עו - good segulah to stop.
- III. Airplane Travel.
  - A. שו"ת באר משה בקונטרס עלקטריק סימן פג - required
  - B. נפש הרב - once you get used to it, no longer say it
  - C. חולין קלט: - based on אישים ושיטות בשם הרוגצובי.
    1. שו"ת יחיה דעת חלק ב' סימן כו
      - a. by shiluach hakan the TORAH says דרך but you can't make the same דיוקים in דברי חז"ל
      - b. שו"ע אה"ע עו:ד (על פי יבמות סב:) - חייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שהוא יוצא לדרך - and it certainly applies to an airplane.
- IV. Using שו"ת שבט הלוי חלק י' סימן כא אות א' - some thought that with so many communities along the way you shouldn't say it, but he disagrees. see also באה"ל סימן קי
- V. Timing.
  - A. Machlokes Rashi and Behag in understanding gemara: רש"י ברכות ל. ד"ה עד פרסה:
    1. Rashi - in first parsah
    2. Behag - until one parsah is left.
    3. ריב"ן וספר הבתים תפילה ש"ב יח – quote יש מי שכתב that you can't say it until you are on the road for at least a פרסה.
  - B. Analysis - Behag makes sense that you need a derech in front of you to say beracha about, but why does Rashi make sense (if you still have a long way to go why should it matter that you've been traveling for a while?) רא"ש סימן יח.
    1. What does Rashi mean?
      - a. רבינו יונה ברכות כ. ד"ה משעה - Rashi is just saying ideally say it at the beginning but you can still say it later
      - b. Re'ah - if you didn't say it at the beginning it is too late.
    2. Defenses of Rashi.
      - a. פני יהושע ברכות שם - once you're on the road too long hard to focus.
        - i. the Behag would say that this tefilah serves to put your mind at ease
        - ii. question – the gemara דף ל. discusses whether a דהלך בדרך davens while on the move or standing in place, but how can he daven on the road if אין דעתו מיושבת?

סוגיות במס' ברכות שיעור #17 – תפילת הדרך

- iii. Question - המהלך במקום גדודי חיה ולסטים מתפלל תפלה קצרה says גמרא כט: apparently even when it is obvious that he should still daven?!
- b. מאירי - it's no longer called asking permission
- i. nafka mina - if you travel multiple times in a day, if it is about asking reshus you are already covered but if it is about davening for danger, new dangers lurk. (see שו"ע קי:ה that it is only once a day unless you changed your mind. See משניב ס"ק ה' ובאה"ל שם.
- ii. possible nafka mina - are women obligated (included in the danger but may not have to seek reshus)
3. Psak halacha. שו"ע קי:ז.
- C. Precise time to say it:
1. עיבורה של עיר - only past מג"א ס"ק יב וס"ק יד
2. ט"ז ס"ק ז' - even in the city once you decided to go
3. שערי תשובה ס"ק ט' בשם שער יוסף על הוריות - once you leave your door even in the city
- a. משניב ס"ק כט - if you sleep over on the road you can say it as soon as you wake up
- b. שו"ת תשובות והנהגות א:קצט - Chazon Ish thought even travel in the city should require but we can't change the halacha so at least say it as soon as you leave city. Definitely don't wait til you don't see any more houses because it may be too late.
- D. The distance travelled.
1. שו"ת מנחת שלמה תנינא סימן ס' - distance based not time based and tel aviv to jerusalem has houses all around so no need.
2. משניב ס"ק ל' - שו"ת יבי"א ח"א סימן יג אות ז' (against)
- a. שו"ת באר משה שם אות ד' - on the ground because parsah happens really quickly (distance not time)
- VI. Saying it Yourself. If it is tefilah, you shouldn't be able to be מוציא בקי, but see תוס' תורה מוציא את הבקי in secondary tefilos once the person has been יו"ט סוף מס' ר"ה מבקש רחמים על עצמו על עצמו.

1 - תלמוד בבלי מסכת תענית דף י עמוד ב

אל תרגזו בדרך, אמר רבי אלעזר: אמר להם יוסף לאחיו: אל תתעסקו בדבר הלכה, שמא תרגזו עליכם הדרך. איני? והאמר רבי אלעאי בר ברכיה: שני תלמידי חכמים שמהלכים בדרך ואין ביניהן דברי תורה ראויין לישרף, שנאמר +מלכים ב' ב'+ ויהי המה הלכים (הולך) +מסורת הש"ס: הלוך+ ודבר והנה רכב אש וסוסי אש ויפרדו בין שניהם, טעמא - דאיכא דיבור, הא ליכא דיבור - ראויין לישרף! - לא קשיא; הא - למיגרס, הא - לעיוני.

2 - תלמוד בבלי מסכת ברכות דף כט עמוד ב - ל עמוד א

אמר ליה אליהו לרב יהודה אחוה דרב סלא חסידא: לא תרתח ולא תחטי, לא תרוי ולא תחטי, וכשאתה יוצא לדרך - המלך בקונך וצא. מאי המלך בקונך וצא? אמר רבי יעקב אמר רב חסדא: זו תפלת הדרך. ואמר רבי יעקב אמר רב חסדא: כל היוצא לדרך צריך להתפלל תפלת הדרך. מאי תפלת הדרך? יהי רצון מלפניך ה' אלהי שתולכני לשלום ותצעידני לשלום ותסמכני לשלום, ותצילני מכף כל אויב ואורב בדרך, ותשלח ברכה במעשי ידי, ותתנני לחן לחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואי, ברוך אתה ה' שומע תפלה. אמר אביי: לעולם לישתף אינש נפשיה בהדי צבורא. היכי נימא? - יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתולכנו לשלום וכו'. אימת מצלי? - אמר רבי יעקב אמר רב חסדא: משעה שמהלך בדרך. עד כמה? - אמר רבי יעקב אמר רב חסדא: עד פרסה. והיכי מצלי לה? - רב חסדא אמר: מעומד; רב ששת אמר: מפילו מהלך. רב חסדא ורב ששת הוו קאזלי באורחא, קם

סוגיות במס' ברכות שיעור #17 – תפילת הדרך

רב חסדא וקא מצלי. אמר ליה רב ששת לשמעיה: מאי קא עביד רב חסדא? אמר ליה: קאי ומצלי. אמר ליה: אוקמן נמי לדידי ואצלי, מהיות טוב אל תקרא רע.

3 - תוספות מסכת ברכות דף ל עמוד א

והיכי מצלי לה - אתפלת הדרך קאי ורב ששת אמר אפי' מהלך וקי"ל כרב ששת ומיהו בתוספ' פסק ה"ר יוסף כרב חסדא וכן רב אלפס פ"י דרב חסדא עדיפא ליה טפי.

4 - שולחן ערוך אורח חיים הלכות תפלה סימן קי סעיף ד

היוצא לדרך, יתפלל: יר"מ ה' אלהינו ואלהי אבותינו שתולכנו לשלום וכו', וצריך לאמרה בלשון רבים, ואם אפשר יעמוד מליכך כשיאמרנה, ואם היה רוכב אין צריך לירד

5 - משנה ברורה סימן קי ס"ק כב - כג

יעמוד מליכך - אך אם עיכוב עמידתו יטרידו מותר לומר במהלך או במיושב:
א"צ לירד - שירידתו ועלייתו טורדתו אלא יעמיד הבהמה מליכך אם אפשר לו שאם ירכוב הרי הוא כמהלך וה"ה ליושב בעגלה שא"צ לירד אלא להעמיד הסוסים אם אפשר לו:

6 - ערוך השולחן אורח חיים הלכות תפילה סימן קי סעיף יא

יכול לומר תפלת הדרך גם כשהוא מהלך ואם אפשר לו יעמוד כשיאמרנה ולא ילך וטוב לאמרה בעמידה מבישיבה אמנם אם היה רוכב על בהמה לא הטריחוהו לירד ממנה ואומרה בעת שרוכב מיהו אם אפשר לו יעמיד הבהמה דרכו כמהלך דמי וכן כשיושב בקרון לא הטריחוהו לירד ויאמרנה בישיבתו בקרון ואם בקל להעמיד הסוסים נכון לעשות כן והנוסעים בעגלות של מסילות הברזל יאמר בעמידה כי בשם בנקל לעמוד וכן בנסעו בספינות גדולות ופשוט הוא דצ"ל תפלת הדרך בנסעו על הים או בנהרות או במסילות הברזל ואם ירצה להוסיף שם עוד תחנונות ובקשות הרשות בידו אבל תפלת הדרך שבגמ' מחויב לומר בכל מין נסיעה שהוא:

7 - שו"ת באר משה קונטרס עלעקטריק סימן קיד אות ב'

הגם שנכון לברך ברכת תפילת הדרך מעומד ככל ברכות של מצוה באוירון שא"א לעמוד יברך גם לכתחילה מיושבת כמו בבאסעס ובמכוונות (קאר)

8 - שו"ת תשובות והנהגות ח"ג סימן עו

והדרך הנכון לע"ד שאם נוסע ברכב פרטי או במונית דראוי לעצור ולרדת מהרכב מסתכל על הים ומברך מעומד שבברכת השבח ראוי לכתחילה לברך מעומד וגם להחשיבה שתהא ניכרת הברכה על שבח בריאת הים... וכן נהגתי לענין תפלת הדרך דלכתחילה יש לברך מעומד וע"כ אני מבקש מהנהג לעצור ואני יוצא ומברך תפלת הדרך מעומד ונהגו כן כמה גדולים וצדיקים בארה"ק וכפי שקבלתי זה גופא סגולה נפלאה שיינצל מתאונות וחיות רעות (שכולל נהגי מכוניות שמתנהגים כחיות רעות ר"ל) ויש להשתדל לעשות כן...

9 - שו"ת באר משה קונטרס עלעקטריק סימן פג

תפילת הדרך אני מחייב לכל אחד ואחד לומר בשם ומלכות והאינו מברך מבטל ברכה הצריכה ועונש ביטול ברכה בידו וכבר נדפס משמיה דהגה"ק אדמו"ר מגור זצ"ל תפלה שיאמרו כשטסים באוירון נוסף על תפלת הדרך ומה טוב לאמרו וזכיי"ע

10 - נפש הרב עמוד קמט

אמר רבנו שבשנים הראשונות כשנסע הלך ושוב מבאסטון לנוא יארק תמיד נהג לומר תפילת הדרך. אך כעבור הרבה שנים התרגל כל כך להנסיעה באוירון עד שלא היה לו חששות ופחדים כלל וכלל ובכה"ג שאין להנוסע פחד כלל מהנסיעה היה תופס רבנו דלא שייך כל הענין דתפילת הדרך [שנתקנה בתורת תפילה בעת צרה אשר לפי דברי הרמב"ן בספר המצוות (בהשגותיו למצוה ה')] יש לה דין מיוחד כשלעצמה שהרי כל הדרכים בחזקת סכנה הן. אך בנוסע בדרך ואינו מרגיש שום סכנה ופחד כלל וכלל מפני שהורגל לכך אזי א"א לומר בכה"ג דכל הדרכים בחזקת סכנה ושוב אין דינה כתפילה בעת צרה אשר על יסוד זה בנויה כל עיקרה של תפילה זו אזי ממילא אין בכה"ג מקום לאומרה כלל (כן הבינותי מדבריו. ואולי אף אמר רבנו כן להדיא)]]

11 - תלמוד בבלי מסכת חולין דף קלט עמוד ב

סוגיות במס' ברכות שיעור #17 – תפילת הדרך

דאמר רב יהודה אמר רב: מצא קן ביים חייב בשילוח, שנאמר +ישעיהו מ"ג+ כה אמר ה' הנותן בים דרך וגו', אלא מעתה מצא קן בשמים דכתיב +משלי + דרך נשר בשמים הכי נמי דמיחייב בשילוח הקן! דרך נשר - איקרי, דרך סתמא לא איקרי.

12 - שו"ת יחוה דעת חלק ב סימן כו

ונראה שגם לענין תפלת הדרך העיקר להלכה שיש לאומרה גם כשנוסע באוירון, וקרוב לומר שהראגצ'ובי לא אמר כן אלא לחדודי בעלמא, ולא לענין הלכה למעשה +וראה בשו"ת חלקת יעקב חלק ב' (סימן קפז), שכתב בשם הגאון בעל חבצלת השרון, שאף שהגאון הראגצ'ובי היה גדול מאד בתורה, וכל רז לא אניס ליה, מכל מקום קשה לסמוך עליו להלכה. ולא זכה הדור ליהנות מאורו הגדול להלכה ברורה. (שבת קלט ע"א). וכיוצא בזה כתב הגאון רבי יחיאל יעקב וינברג זצ"ל בספר קריה נאמנה (סימן לט עמוד פז), שמעולם לא נהגו במדינת ליטא לקבוע הלכה כדברי הראגצ'ובי, כי מפורסם הדבר שהוא הלך בעניני הלכה בדרכו המיוחדת, ולא נרתע אפילו מפני גדולי הפוסקים. וראה עוד בשו"ת שרידי אש חלק ב' (סימן לא דף סז סע"א). ע"ש

13 - שולחן ערוך אבן העזר הלכות כתובות סימן עו סעיף ד

כל אדם חייב לפקוד את אשתו בליל טבילתה, ובשעה שהוא יוצא לדרך.

14 - שו"ת שבט הלוי חלק י סימן כא

הנה ת"ת אחד הציע דעתו דבזה"י אין לברך תפילת הדרך בברכה עם הזכרת ה', היות שבהרבה דרכים ישנם ישובים סמוך לדרכים בתוך פרסה לדרך והלא נפסק שבהגיע לתוך פרסה לעיר שוב לא יכול לברך, והישובים כהיום צמודים שכיוצא מעיר אחת רצוני מפרסת העיר שוב הוא תוך פרסה ליד עיר אחרת באה"ק. ולבבי לא כן ידמה, דתוך פרסה לא מוזכר רק כשיוצא מעירו והוא עדין תוך פרסה לעירו שעדין לא חל עליו חיוב ברכה זו דתוך סמוך לעיר לא שכיחי חיות ולסטים, וכן בגמר הליכתו וכבר מסיים והוא מגיע למטרה שלו שוב לא שייך לברך עוד, אבל כשהוא הולך על אם הדרך וסמוך לכביש הדרך או הנסיעה ישנם ישובים תוך ד' מילים שיעור פרסה והוא עובר במעוף על יד, והוא באותם סכנות דרכים דשייכים בזה"י כמו תאונות השכיחים כ"כ בעו"ה, וכה"ג אריכות דרך זה הוא הגורם לתפלת הדרך. וראיתי במ"ב בבה"ל סי' ק"י שנסתפק בכזה והניח בצ"ע, ובעניוטי סתימת הפוסקים כמפורש דחייב בתפלה"ד וגם טעמא דמסתבר הוא.

15 - ביאור הלכה סימן קי

ואין לאומרה כו' - עיין במ"ב הטעם והוא מהרא"ש ולכאורה לפ"י אפילו אם יש לו ליסע פרסה ביחד אך שהוא נוסע הפרסה דרך איזה עיר או שיודע שאיזה עיר קרובה בצד דרך נסיעתו בתוך פרסה ג"כ לא יאמר תה"ד בחתימה דהא ליכא מקום סכנתא ואפשר דלא פטרו רק אם כל דרך נסיעתו היה פחות מפרסה ומה שאמר אח"כ ובלבד שלא הגיע וכו' שאני התם דמה שהלך כבר ליכא לאיצטרופי לחייבו עי"ז ומה שישע למחר נסיעה אחריתא היא משא"כ בענינו וצ"ע:

16 - רש"י מסכת ברכות דף ל עמוד א

עד פרסה - אבל לא לאחר שהלך פרסה, ובהלכות גדולות מפרש: עד כמה יבקש לילך שיהא צריך להתפלל - עד פרסה, אפילו אין לו לילך אלא עד פרסה, אבל דרך פחות מפרסה - אין צריך להתפלל תפלה זו.

17 - רא"ש מסכת ברכות פרק ד סימן יח

אימת מצלי לה א"ר יעקב אמר רב חסדא משעה שיאחו בדרך ועד כמה עד פרסה. בה"ג כתב מי שיש לו לילך פרסה או יותר יברך אבל פחות מפרסה אינו מברך וי"מ עד כמה נידון אותו באחיות הדרך ויכול לברך אותו עד פרסה כלומר בתוך פרסה ראשונה יכול לומר אבל לאחר פרסה לא ונראה פי"ג עיקר אם יש לו עדיין ללכת הרבה למה לא יברך אבל כשיש לו לילך פחות מפרסה בקרוב לעיר לא הוי מקום סכנה וא"צ לברך

18 - רבינו יונה ברכות כ: בדפי הרי"ף

ונראה למורי הרב נר"ו דודאי הפירוש הנכון כך הוא דעד כמה ר"ל עד כמה הוי אחיות הדרך אבל אינו כמו שאומרים שאם לא התפלל בתוך פרסה לא יתפלל אחר כך שזה לא יתכן דכל זמן שיש לו עדיין ללכת מחויב הוא בענין התפילה הצריכה אלא יש לו לאמרה לכתחילה לאחר שיצא מן העיר בתוך הפרסה הראשונה ואם שכת ולא אמר אותה בתוך הראשונה אומר אותה אח"כ על מה שיש לו ללכת כל זמן שרוב ממנו הדרך עד שיתקרב למקום שהולך ודמי להא דאמרינן בתפילין מברך עליהם משעת הנחתן ועד שעת קשירתן ורי"ל שמשעה שמתחיל להניחן משם ואילך מברך כשירצה עד שעת קשירה אבל ודאי לא בא למעט שאם שכת ולא

סוגיות במס' ברכות שיעור #17 – תפילת הדרך

בירך עד שעת קשירה שלא יברך עליהם אחר כך כיון שלא חלץ אותם עדיין דכל זמן שהאדם מקיים המצוה אע"פ שלא בירך עליה מתחלה כיון שעדיין מקיים אותה יש לו לברך כשנזכר ולא תימא כיון שאל בירך מתחלה אין זה עובר לעשייתה ממה שעבר אפ"ה עובר לעשייתה הוי ממה שמקיים אחר כך הלכך מי שלא בירך מתחילה כשנתעטף בציצית או כשהניח תפלין כל זמן שמעוטף בטלית או שהתפילין מונחים עליו חוזר ומברך.

19 - פני יהושע מסכת ברכות דף ל עמוד א

בגמרא עד כמה אמר רב יעקב אמר רב חסדא עד פרסה. ופרש"י אבל לא לאחר שהלך פרסה ובהלכות גדולות מפרש כו' עכ"ל רש"י. וכבר הקשו כל הפוסקים והמפרשים על פרש"י דמה סברא יש בזה דלאחר שהלך פרסה לא יתפלל עוד תפילת הדרך אף שבדעתו לילך עוד כמה פרסאות, לכן פסקו כולם דלא כרש"י אלא כפ"י הלכות גדולות. ואף שאיני כדאי מ"מ נראה ליישב שיטת רש"י ואדרבא דבריו נכונים וברורים ונימוקו עמו דטעמא רבה איכא לומר דלאחר שהלך פרסה הוחזק בדרך מקרי א"כ הא אמרינן להדיא פרק הדר (דף ס"ג) [לעירובין דף ס"ה ע"א] דהבא מן הדרך אל יתפלל לפי שאין דעתו מיושבת עליו א"כ כל שכן הכא כיון שכבר הוחזק בדרך ורצה להפליג עוד בדרך א"כ פשיטא שאין דעתו מיושבת עליו שכל הדרכים בחזקת סכנה ומש"ה אין לו להתפלל כדאמרינן נמי התם להדיא משמיה דכל שאין דעתו מיושבת עליו אל יתפלל משום שנאמר בצר אל יורה ולפ"י מהאי טעמא אין לחלק בין תפלה גמורה לשאר תפלות אפילו קצרה כמות שהיא, כן נראה לי בטעמא דרש"י ושיטת החולקים אפשר דמשמע להו דלהך תפלה דתפלת הדרך הוי שפיר דעתו מיושבת עליו כיון שעיקר תפלתו בשביל תקנה זו וכדכתיב ביום צרתי אקראך ותענני, כן נראה לי ודו"ק:

20 - בית הבחירה למאירי מסכת ברכות דף כט עמוד ב

יש מפרשים שאם לא בירך ביציאתו מברכה עד פרסה משם ואילך אין זה נמלך בקונו ואינה אומרה

21 - שולחן ערוך אורח חיים הלכות תפלה סימן קי

סעיף ה

אין לומר אותה אלא פעם אחת ביום, אפ"י אם ינח בעיר באמצע היום, אבל אם דעתו ללון בעיר ואחר כך נמלך ויצא ממנה לעבור חוצה לה או לשוב לביתו, צריך לחזור ולהתפלל אותה פעם אחרת.

22 - משנה ברורה סימן קי ס"ק כה

(כה) אם ינח - ר"ל שמתעכב שם איזה שעות כדי לנוח ואח"כ חוזר והולך לדרכו כיון שכשנח בעיר דעתו היה לחזור ולילך א"צ לחזור ולברך:

23 - ביאור הלכה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות תפלה סימן קי סעיף ה

* צריך לחזור ולהתפלל וכו' - עיין במ"ב הטעם ולפ"י נראה דכ"ש אם לן באושפיזא והשכים קודם הבוקר לנסוע לדרכו דצריך לברך תה"ד אף שלא האיר עדיין היום דזה הוי היסח הדעת גמור וכן משמע קצת בביאור הגר"א מדכתב דהוי כמו ברכת התורה וכו' ובבה"ת קי"ל לעיל בסימן מ"ז דצריך לברך ברה"ת תיכף כשהשכים אך לישנא דפמ"ג שכתב דבכל בוקר יאמר אותה משמע קצת שלא כדברינו ואולי נקט לשון זה משום דלכתחילה נכון לצאת בכי טוב ואפילו את"ל דטוב יותר להמתין מלומר תה"ד עד אור היום עכ"פ אם יזמן לו שאז לא יוכל לומר כגון שיהיה אז סמוך לפרסה לביתו מוטב שיאמרנה קודם שהאיר היום כנלענ"ד לכאורה:

24 - שולחן ערוך אורח חיים הלכות תפלה סימן קי סעיף ז'

אומר אותה אחר שהחזיק בדרך; ואין לאומרה, אלא אם כן יש לו לילך פרסה, אבל פחות מפרסה לא יחתום בברוך (ולכתחילה יאמר אותה בפרסה ראשונה) (רש"י והר"י), ואם שכח מלאומרה, יאמר אותה כל זמן שהוא בדרך, ובלבד שלא הגיע תוך פרסה הסמוכה לעיר שרוצה ללון בה ומשם ואילך יאמר אותה בלא ברכה.

25 - מגן אברהם סימן קי ס"ק יב

יב לדרך בבוקר - פ"י שאומר הברכות בדרך דעכ"פ אסור לאומרה עד שהחזיק בדרך כמ"ש ס"ז [בי"ש]:

26 - מגן אברהם סימן קי ס"ק יד

יד אחר שהחזיק - נ"ל דלא יאמרו בתוך עיבורה של עיר דהיינו בתוך ע"א אמה ושירים מן העיר דעיבור' דמתא כמתא כדאמרינן בנדרים ועסי ר"ל ס"א ובעמק הברכה כתוב דהיינו תחום מעיבורא של עיר:

27 - ט"ז אורח חיים סימן קי ס"ק ז

(ז) ולכתחלה כו'. - פי' שלא יעכב מלומר אותה אחר פרסה ראשונה ויכול לומר אותה אפילו בעיר קודם שיוצא לדרך ומ"ש שיחזיק בדרך פי' שיהי' מוחזק בודאי לילך וראיתי לקצת מקפידים שלא יאמר אותה עד שהוא דוקא חוץ לעיר על השדה ואין לזה שורש ועיקר מכל הפרושים והרי מהר"ם היה מתפלל אותה בבקר ביום שרצה ללכת בדרך ומ"מ נראה טעם למה שמתפללין אותה חוץ לעיר הוא משום שאז יאמר אותה עם אחרים וזכות דרבים עדיף מ"מ יהיה נזהר לומר בבית תפלה היוצא מן הכרך הנזכר בסי' ר"ל:

28 - שערי תשובה סימן קי

[ט] בבבוקר - עבה"ט ועיין לקמן סי' י"א ועיין בעט"ז: ובר"י כתב שבספר שער יוסף על הוריות הראה פנים דשפיר מצי לברך כל שיצא מפתח ביתו ללכת לדרך אף שעודנו בעיר ע"ש, ובשבות יעקב ח"ב סי' מ"ו הביא דברי גיסו הא"ר והכריע שבתחילי' יציאתו מביתו אין לברך עד שמהלך בדרך, אבל כשכבר הוא במלון מתפלל קודם שיוצא לדרך, ועיין בא"ר דעכ"פ בדיעבד יוצא כשאומר בביתו והחזיק לילך לדרך אף ביום ראשון ע"ש עיין בתפארת שמואל בהגהות הרא"ש שכי' בשכח לאומרה אפי' הגיע קרוב למלון אפי' תוך פרסה אומרה ודלא כהטור וקשה להקל ולברך נגד הטור, ואמנם גם התפארת שמואל מודה באם הוא דרך חזרתו לביתו והגיע סמוך לביתו תוך פרסה שלא יברך:

29 - משנה ברורה סימן קי ס"ק כט

שהחזיק בדרך - ר"ל שלא יאמרנה כשעדיין הוא בתוך העיר שדר בה אף שמכין עצמו לצאת לדרך ועיבורה של עיר דהיינו שבעים אמה ומעט יותר סמוך לעיר לאחר שכבר כלו כל הבתים הרי הוא כתוך העיר והט"ז מתיר אפילו בתוך העיר משעה שגמר בלבו והכין עצמו לצאת אבל הא"ר והפמ"ג ושאר אחרונים חולקין ע"ז והסכימו דלכתחילה יש לזוהר שלא לעשות כך אך בדיעבד יש לסמוך על דבריו. וכ"ז בתחלת יציאתו מביתו אבל כשהוא לן בדרך יוכל לומר תה"ד בבוקר כשמכין עצמו לצאת אפילו כשהוא עדיין בעיר דכבר החזיק בדרך. ועיין לקמן בסימן ר"ל לענין מה שמתפלל כשיוצא מן הכרך ובמ"ב שם:

30 - שו"ת תשובות והנהגות ח"א סימן קצט

ראוי לזוהר מאד בתפלת הדרך ובפרט בזמננו שמצוי מכוניות עם נהגים שאינם זהירים כלל ואפילו אם הוא בעצמו זהיר הלא אם השני לא זהיר עלול להיות בעורב בהתנגשות עד פציעה או ח"י אפילו הריגה ולכן שמעתי בשם רבינו החזו"א זצ"ל שראוי היה היום לברך תפלת הדרך אפילו נוסע בעיר שהסכנה קרובה אלא שלא נוכל לשנות מאבותינו שלא התפללו אלא כמו שתיקנו חז"ל כשיוצא מהעיר. ושמעתי שמיד כשמגיע לכביש ראשי חוץ לעיר שיוצאין ממנו לעיר אחרת אף שלא הרחיד אוד מעיבורה של עיר יתפלל תפלת הדרך ושמעתי מעד נאמן שכן נהג למעשה מרן הגר"י קנייבסקי זצ"ל שהרי אפילו הרחיק מן העיר רק שיעור פרסה יש מגדולי הראשונים דס"ל דשוב אינו מברך תפלת הדרך כלל שכבר הרחיק מעירו פרסה (רא"י רשב"א ספר היראה לרבינו יונה ס"ל כן אפילו בדיעבד) ולכ"ע זהו חובה לכתחילה לכן מתפלל מיד כשיוצא חוץ לעיר אף שלא הרחיק, כיון שדעתו להתרחק פרסה ויותר מתפלל מיד כשיצא מהעיר כשמגיע לכביש תפלת הדרך ולא ימתין עד מקום שאין רואים בתים כלל שפעמים רבות זהו יותר מפרסה וזוה למה מגדולי הראשונים ז"ל שוב אין שייך ברכה כלל ועוד שעיקר התפילה היא בתחילה היציאה וכדאיתא בברכות כט: וכשאתה יוצא לדרך המלך בקונך וצא מאי היא א"ר יעקב זו תפילת הדרך שהוא נטילת רשות על היציאה ולכן עיקר תקנתה הוא בתחלת הדרך

31 - שו"ת מנחת שלמה תנינא (ב - ג) סימן ס

ד. בדיני תפילת הדרך

תשמ"ה

(א) מת"א לירושלם, לענ"ד לגמרי פטור, שהרי צריך להיות מקום של שתי פרסאות בלי ישוב, ותודה לדי' שמיושב. אולם במקומות שיש ישוב ערבי הואיל וכעת הם אויבים יש לחושבו כמקום לא מיושב. ובנוגע לשיעור, מקובל לענין זה לחשוב לפי המרחק של השטח ולא לפי זמן הנסיעה.

ובעיקר הדבר מסופקני דבאותם הכבישים ובאותם הזמנים שכלי רכב מצויים, וכ"ש אם יש גם פקות של משטרה נידת יתכן שטוב לברך בלי הזכרת החתימה, אך זה חדוש.

(ב) בנסיעה ממושכת של כמה ימים, אם יצא בלילה וישן שינת קבע אפי' תחת כפת השמים, צריך מחר לברך עוד פעם, אף מי שממשיך לנסוע יומם ולילה כמו באניה וכדומה פסק המשנ"ב בסימן ק"י ס"ק כ"ד שצריך לברך כל יום. אך כדי לצאת מספק נהוג לכלול את התפלה בתוך ברכת שמע קולנו שבלא"ה חותם בשומע תפלה.

32 - שו"ת יביע אומר חלק א - אורח חיים סימן יג

וכן ראיתי בשו"ת זכרון יהודה (סי' מב), בדין תפלת הדרך, שאם נוסע במסלת הברזל, שאין לברך תפלת הדרך בשו"מ, אם אינו שוהה בנסיעתו שיעור הילוך פרסה. וכדק"ל (בסי' קי"י סי"ז) שאם הולך פחות מפרסה לא יחתום בברוך. ע"ש. והרי דין ברכת הגומל מתפלת הדרך למדנו שהשיעור הוא בפרסה. וכמ"ש מרן בב"י (סי' ריט), וא"כ בודאי שאף בברכת הגומל אין לברך בשם ומלכות אם אינו שוהה בנסיעתו שיעור הילוך פרסה. [אך במשנ"ב (סי' קי סק"ל) כתב, שגם הנוסע במסלת הברזל יש לו לברך תפלת הדרך אפילו נוסע כשיעור פרסה בלבד. ע"ש. ובספר תהלה לדוד ח"א (בהשמטות ד"י"ב ע"ב), כתב, שג"ל שבמסלת הברזל אין שום חילוק בין פרסה או פחות מפרסה, ואם צריך לברך תפלת הדרך אף בפחות מפרסה צריך לברך. ע"ש. אולם ידידי הרה"ג המנוח ר' עמרם אבורביע ז"ל בס' נתיבי עם (סי' קי) העיד שהמנהג בא"י לומר תפלת הדרך בנסיעה ברכבת או במכונית רק כששוהים שיעור פרסה, דהיינו שעה וחומש, אבל בפחות משיעור זה אפי' יש כמה פרסאות במהלך רגלי אין מברכים. ע"ש. וכן עיקר]. ודע שאין לומר שיצטרך לברך בר' הגומל אף בפחות מכן, משום הסכנה של תאונת דרכים, שא"כ אפי' בפחות מפרסה נאמר שיצטרך לברך. ואם נפשך לומר לפמ"ש הא"ח והרד"א דלא חיישינן כשאינו שוהה במקום הסכנה. מ"מ כשנוסע בעיר כשיעור ארבעה ק"מ דהיינו פרסה, יצטרך לברך. אלא ודאי שחכמים לא תיקנו אלא בהולכי מדברות, שהסכנה מצד המקום שמצויים שם חיות רעות ולסטים וכיו"ב, משא"כ בשאר דברים, ואפילו למי שסובר שארבעה דברים לאו דוקא, והוא הדין למי שנעשה לו נס, כגון שנפל עליו כותל, או שעמד עליו בעיר אריה לטרפן, או אם גנבים באו לו אם שודדי לילה וניצול מהם וכיו"ב. וכמ"ש בב"י בשם תשובת הריב"ש (סימן שלז). וכ"כ בשו"ת חוט המשולש שבסוף סי' התשב"ץ (סי' ל). ע"ש. וכ"ה דעת הרי"א. היינו דוקא שאירע לו שבא לכלל סכנה וניצול, משא"כ הנוסע באוטובוס שהוא הוה ורגיל לכל העולם, ולא חיישינן למיעוטא דמיעוטא, אין מקום לברכת הגומל מצד הנסיעה, ורק המקום גורם, מצד המדברות, ואע"פ שהוא דרך המלך, ובמסלה יעלו, ושכיתי שיירות טובא, אע"פ כן הואיל וסביבותם מדברות שוממים, וכ"ש בזה"ז שמצויים לפעמים ערביים מסתננים, ודמו לחששת לסטים שהזכירו חז"ל, וגם י"ל שהמקום גורם לנהג להגביר המהירות, כאשר ירדף הקורא בהרים. [וכ"כ הרה"ג ר' עובדיה הדאיה בשו"ת ישכיל עבדי ח"ז (דף שלב ע"א) לצרף מה שמצויים מקרים תאונות בדרכים. ע"ש. ועי' בשו"ת בית המדרש (סי' יב). ודו"ק].

33 - משנה ברורה סימן קי ס"ק ל

(ל) ואין לאומרה וכו' - שפחות מפרסה בקרוב לעיר אינו מקום סכנה מן הסתם אם לא שמוחזק לן באותו מקום שהוא מקום סכנה אז יש לברך תה"ד בכל גווני. ואין חילוק בין הולך בספינה להולך ביבשה [א"ר] ולפי"ז גם הנוסע על מסילת הברזל יש לו לברך תה"ד אפילו אם נוסע רק פרסה ולפי"ז יש לזהר לכתחילה תיכף כשמתחיל לנסוע לברך ברכת תה"ד וכמו שכתב הרמ"א בסמוך דלכתחילה יהדר תוך פרסה ראשונה ובדיעבד יברך עד לבסוף כ"ז שיש לו עדיין פרסה אחת ליסע על המסילה:

34 - שו"ת באר משה קונטרס עלאקטריק קיד אות ד'

שיעור פרסה באוירון נעשה ברגע וברכת תפלת הדרך שפיר יכול לברך בשעה שהאוירון מתחיל לרוץ על הארץ לצורך לעלות באויר.